

על זכות שביושר במניות - האם ניתן להיחשב כבעל מניות במנותק מהבעלות המשפטית?

יולי 2019
חוזר מקצועי מספר 73/19

ברצוננו לעדכנכם אודות פסק דין יוסף קפלאווי¹, בו נקבע, שבחינת טענתו של פלוני, כי הוא בעל זכות שביושר בזכויות בתאגיד, למרות שאינו רשום במרשם בעלי המניות, תיבחן על פי דוקטרינת "הנהנה הכלכלי" בהתאם לעובדות והראיות שיוצגו.

להלן עיקרי פסק הדין:

בית המשפט פסק, כי הבעלות הכלכלית בנכס או בתקבול יכולה להיות לעיתים במנותק מהבעלות המשפטית הפורמאלית בו, כאשר עובדות המקרה יבחנו בהתאם לדוקטרינת "הנהנה הכלכלי" ("Beneficial Owner") השמה דגש על היכולת המהותית לשלוט בנכס ובפירותיו, על היכולת להפיק ממנו הנאה כלכלית וכן על הנשיאה בנטל הסיכון הכלכלי הנובע מהנכס.

סעיף 133(א) לחוק החברות² קובע, כי מרשם בעלי המניות יהווה ראיה לכאורה לנכונות הרשום בו; סעיף 131(א) לחוק מורה כי: "בעל מניה שהוא נאמן ידווח על כך לחברה, והחברה תרשום אותו במרשם בעלי המניות, תוך ציון נאמנותו...".

עוד קבע בית המשפט לעניין זה, כי לצורך הוכחת בעלות על מניות בחברה, למרות שאינן רשומות על שם בעל המניות במרשם בעלי המניות - יש להציג תשתית ראייתית רחבה ומוצקה שתלמד, בין היתר, על המקורות הכספיים להשקעה בחברה ועל ההשקעה בפועל, על אופן חלוקת הרווחים, על אופן חלוקת העבודה וההכנסות ועל ההתנהלות הכללית בחברה (שתראה פעילות של "מנהג בעלים"). כמו כן, יש לספק טעם טוב מדוע המניות לא נרשמו על שם הטוען לבעלות שביושר על מניות החברה. זאת מהסיבה שקבלת טענה זו עלולה לטשטש את הגבול שבין עובד בחברה לבין בעלים של חברה.

בית המשפט התבסס על פסק דינו של בית המשפט העליון³, שם נדון מקרה שמניות בחברה לא היו רשומות על שם המערערים ולמרות זאת ביקשו להכיר בהם כבעלי מניות בחברה מיום

¹ ע"מ 16-01-16986 יוסף קפלאווי נ' פקיד שומה גוש דן.

² חוק החברות, תשנ"ט-1999.

היווסדה. המערערים טענו, כי הם נהגו בחברה כבעליה לכל דבר ועניין: הם הקימו את החברה; חתמו על ערבויות לטובתה; היו "הרוח החיה" בפעילות החברה; השקיעו בה את מלוא זמנם ומרצם עד כי החברה הפכה ל"מפעל חייהם"; בית המשפט העליון לא פסל את האפשרות שהמערערים היו בעלים שביושר במניות, אך קבע כי הם לא הרימו את נטל הראיה הדרוש.

בכל הנוגע לקבלת רווחי החברה כאינדיקציה לבעלות שביושר במניותיה, נקבע כי היא משמעותית ומלמדת על הזכאות שביושר למניות החברה.

מאידך, הצהרות הטוען לבעלות בזמן אמת לרשות המסים, בהן אין כל אזכור לכך כי היה זכאי למניות החברה, פועלות לרעתו, היות ואי הצהרתו כאמור מצביעה, לכאורה, שאין לראותו כבעלים שביושר למניות החברה.

עוד נפסק כי בית המשפט כ"עניין של מדיניות שיפוטית ראויה", לא ייתן יד למצב שבו נישום מציג מצגים שונים כלפי רשויות שונות כפי שנוח לו, כגון מצג מול רשות אחת על מנת לחמוק מתשלום חובות לנושים, או לסייע לאחר לעשות כן, ובד בבד, ובאותה נשימה, לטעון אחרת כלפי רשות המסים בטענה שיש למסותו על פי עקרון "גביית מס אמת".³

בדבר פרטים נוספים ניתן לפנות לר"ח (משפטן) אייל לבנת, בטלפון 052-3632125, eyal@mbtcpa.co.il

חוזרים נוספים בתחום התעשייה וחוקי העידוד ניתן לראות באתרנו https://britcpa.co.il/hozrim/?hozrim_category=41&hozrim_select_year=&hozrim_select_number=

³ בע"א 5315/12 יוסף בדיחי נ' רפאל מיוסט.

⁴ ע"מ (מחוזי מרכז) 44903-01-15 איתי ליברמן נ' פקיד שומה נתניה.